

לו ג' ארונות ביינו צ' ארונות שלימות חוץ מארון הפנימי השלם סגור ומסוגר חוץ איזה נקבים קטנים שיכיו' הקצורה בארץ וכו' ע"ש] גם יתמרו בחמור חפתי הארונים צפנים הואיל ופסק מפומי' דכריצ"ש סי' תפ"ז, אך אם יש חשש שיצא מזה תקלה ח"ו ועיי' יפנו עלמות מקצרים וכו' אז ח"ו ומצ' צש"ס צי"א ו' ח' שיתר עוצ שלא יקצרו ציו"ע ויכיו' מועיל בציוון מאשר יבשלו אחרים על ידם ח"ו וכו' ע"כ צי"ד אם ח"ו זה יכיו' למכשול רבים א"כ כבוד הדיקים למסור נפשם וגופם בחייהם גם כי גדולים לדיקים במיתתן שלא יבשלו רבים על ידם וא"כ הוא לא צעירה דלמעניהו שיצא מכשורי ולא דרונא צהדי', אך וכו' אם לא יכיו' מכשול וכו' אז הדרן לקמייתא ומלוא רבה עבדי להציאו למקום קצר אבותיו וכו' ע"ש עכ"פ היוצא לנו משם דמותה לפנות לא"י לכ"ע ודו"ק.

[כגה"ק המחבר ז"ל האריך עוד באריכות גדול צנזון זה אך מחמת חוסר המקום הוכרחנו להפסיק באמצע וא"י עוד חזון למעמד בחלקים הבאים צע"כ]

סימן מו

שאלה מכבוד קדושת מרן אדמו"ר הרה"ק הגה"צ ר' חיים מאיר האגער (שליט"א) זצ"ל

שאלה: אחד כבר קבע דירתו בארץ ישראל, שדר שם כמה שנים, וכעת הוא בא על קצת זמן לדור בכאן בחוץ לארץ, במדינת אמריקה ברוקלין, ורצה לשבץ לביתו שבארץ ישראל לחג הפסח, ואחר כך הפעירו צו להשאר כאן בברוקלין בחג הפסח וצחול המועד, ושאל כיצד יתנהג ביום שני של פסח עם הסדר והתפלה וכן בימים אחרונים ביום ערב שני כיצד יתנהג וכו' והמסתעף מענין לענין, ומאת העוזר האמיתי חבקש עזר לאסוקי שמעתיא חליצא דהלכתא, רצש"ע גל עיני ואציעה נפלאות מחורתך, ואל תלל מפני דבר אמת עד מאוד וכו', כי ה' יתן חכמה מפיו דעת וחכמה. **תשובה.** עיין פסחים (נ"א, נ"ב) ושם צרא"ש (נ"א, נ"ב, נ"ג) וקרבן נתנאל עיין שם עוד, וצ"ח שם, ועיין בית יוסף רי"ד ופר"ח א"ח חס"ח תל"ז, ומג"א חס"ח ופר"ח שם, וש"ג ומג"א שם מס"ק י"ב עיי"ש, ומחש"ק ובגרי"א וח"י שם מס"ק ט' ולהלן, ועיין סימן תל"ז בעור וצ"י וש"ע שם ס"ג ומג"א סק"ז כתב צדי ארץ ישראל שצאו לחו"ל ועשו מלאכה אין מדין אותן מצ"ע ח"צ קמ"ע. ומחפלין י"ח במקומן ולבזשין מלבושי יו"ע, וכשחל יו"ע ערב שבת מבשל בלי עירוב תצטלין, והעוקר דירתו עם אשתו

מא"י לחו"ל אף על פי שדעתו לחזור דינו כמי שאין דעתו לחזור, רד"ז. וכל שאין דעתו לחזור אף על פי שאשתו נשארת שם כיו כאין דעתו לחזור, (מ"ל ח"ב מ"ט כ"ה). ועיין שם שכתב ספרות אחרות, ואין לזוז מפסק הרב צ"י עיין סימן תקע"ד ס"ב שהבולק ממקום שאין מתענים למקום שמתענים יתענה עמהם אפילו דעתו לחזור, עיי"ש עוד בפרמ"ג צא"א. ועיין תל"ז בעור"א ומג"א, ועיין ע"ז ושע"ת ס"ק צ' ובגרי"א חס"ח ס"ד והגהות רע"א שם, עיי"ש צש"ת באריכות.

ועיין פר"ח סימן תס"ח ס"ק ג' שכתב שם באריכות גדולה בענין זה, והצי"א צש"ס רד"ז בסימן ע"ג שהצי"א צש"ס הכל צו דקולי מקום שיצא משם לעולם אינו נוכח אותם אם אין דעתו לחזור מיד, ואף על פי שדעתו לחזור לאחר זמן, אלזל חומרי מקום שיצא משם נוכח כל זמן שדעתו לחזור לעולם וכו' אלזל הבאים ליצא וליחן ולהריח וכו' או ללמוד תורה אף על פי שלא עקרו דירתם משם נקרא דעתו לחזור לאחר זמן, ואם עקר דירתו ואשתו וצניו (לאז דוקא צניו, בפרט באין לו צנים רווקים, רק שנשאו כבר ודו"ק) אף על פי שדעתו לחזור ולהתיישב בא"י לא נקרא דעתו לחזור כיון שנתיישב במלרים עד כאן דברי רד"ז. וכתב עוד (עיין שם ואי אפשר להאריך כל כך, והמעין שם יצין כי אין כאן מקום לקבל ארוך) "אלל ודאי לא סבירא ליה לחלק בין דעתו לחזור מיד לדעתו לחזור אחר זמן וכו', ומבואר שם צל"ס דעתו לחזור אפילו אחר זמן רב וכו' זולת וכו' שאז הדבר צרור דבכל גוונא דעתו לחזור מיקרי". עיין שם עוד בפר"ח באריכות. ועיין בהגהות מהרש"ם תל"ז סוף הסימן, שם צמג"א צש"ס רד"ז בעוקר דירתו עם אשתו אף על פי שדעתו לחזור דינו כאין דעתו לחזור, ופר"ח חולק על זה, ועיין שבות יעקב ח"א סימן ע"י ושע"ת חר"ג בענין זה, ובצא"כ"ט תקס"ז סוסק"ז ושצ"י ח"א סימן מ' עיי"ש, ועיי"ש בצרכי יוסף תל"ז באריכות, ופרמ"ג חס"ח באריכות. ועיין חוספות ראש השנה (כ"ד צ' ד"ה שאני) ומ"ק י"ב ח' אפילו דרובן איכא שבות, וצ"ח ל' ח' עיי"ש, וצש"ע הרב (בעל התניא) חס"ח סעיף ט', ולהלן עד סעיף ח"י עיי"ש באריכות.

והנה מה שכתב הרד"ז הר"ל צש"ס הכל צו דקולי מקום שיצא משם לעולם אינו נוכח אותם אם אין דעתו לחזור מיד, אף על פי שדעתו לחזור לאחר זמן וכו' עיי"ש. לריך עיין כוונתו, דאם כן חייב לשמור צ' יום ערב כמו בחוץ לארץ לא כמו בארץ ישראל רק יום אחד יו"ע ראשון ולא יום ערב שני של גלויות, כמו שמשמע בפר"ח צש"ס רד"ז צש"ס כל צו כג"ל.

דקולי מקום שינא משם אינו נוכח אוחס, רק בחומרי מקום, ואם כן הוא לריק לנהוג יום טוב שני של גלויות באים ירושלים שבה לחו"ל וכו'. ועיין חס"ח סעיף ד' ולכלן עיי"ש וכו' לעולם אל ישנה אדם מפני המחלוקה, וכן מי שדעתו לחזור למקומו נודה באנשי מקומו בין להקל בין להחמיר והוא שלא יתראה בפני אנשי המקום שהוא צו מפני המחלוקה. ועיי"ש במג"א ס"ק י"ב וכו', דמשמע דסבירא ליה דבחורים מקרי דעתם לחזור, אף על פי שדעתם ללמוד שם ב' וג' שנים עיי"ש ולפי"ז גם צ"ד מי שבה מא"י לכלן על קלת זמן אפילו נשאר על ב' וג' שנים מקרי דעתו לחזור שיחנהג כאיש ארץ ישראל. המהרי"ל כתב, מוצא במג"א חס"ח ס"ק י"ב וזה לשונו: כתב המהרי"ל, הבחורים האוכלים במגנא וכו' שמקילין שם אין לחוש, דכתוב במדכי דאין אנו בקיאים בחומרי מקום שינא משם וכלך לשם וכו' עיי"ש עוד ובהק יעקב סי' חס"ח ס"ק ע' באריכות וזה לשונו לענינו ורמז לסימן תל"ו ויו"ד רי"ד ואור"ח לקמן תקע"ד וש"ך צו"ד רי"ד ותשובות רד"ז חלק א' סימן ע"ג, ומה שמחלק הש"ך בין דעתם לחזור או להשחק לגמרי וכו' וזה לשון כל צו כי פסח בשם תורת המנהגים: ובקולי מקום שינא משם שאינו נוכח אם אין דעתו לחזור מיד אף על פי שדעתו לחזור לאחר מכן, אבל חומרי מקום שינא משם נוכח כל זמן שדעתו לחזור לעולם, ורמז למג"א בשם מהרי"ל לענין בחורים הכולכים ללמוד דמיקרי דעתם לחזור וחייבים לנהוג בחומרות שינא משם, עיי"ש עוד, לא עת האסף פה.

וז"ל צאר היעצ סי' תל"ו כתב אל"ז בשם יש"ש פרק כ"ה מעשה באחד שכלך לא"י וקבע שם דירתו, ואחר כמה שנים בא למדינתו ודעתו הייתה לחזור ונהג חול צו"ט שני, ונפטר במיתה משונה, ולא זכה לחזור לא"י עיי"ש. ועיין שו"ת סימן תל"ו ס"ק צ', ובשם ס"ח לענין תפלה ושאר דברים דינו כזן לא"י מכל מקום לענין חמץ טוב ונכון שלא יאכל ביום ח' עיי"ש. וכתב בשערי תשובה ה"ל עוד ח"ל: ולענין אם בן לא"י עולה לס"ת בחו"ל צו"ט צ' עיין מה שכתב בשערי אפרים שער ח' סעיף ל"ב וזפתחי שערים שם כמה תשובות לענין אם ללך למנין מצני לא"י לבני חו"ל. ולהוציא ספר תורה כתב בפרי האדמה שאפילו ט' אינם יכולים ללך אחד מצני לא"י, והביא כן מהלק"ט, ובשע"ת הביאו ותמה עליו שזהלק"ט כתב עד שיטערו וכו', ואולי טעות סופר ונריך לומר אפילו וכו', וליתא דפשוט שטעות סופר הוא שנריך לומר על ידי שיטערו וכו'. ועיין בתשו' הרמב"ם הנקרא

פאר הדור סימן ק"א שצני לור נהגו לעשות צ' ימים, ואין דופי במנהגם, ועיין בתשו' מהרי"ט לכלן שכתב שאפילו על העיר הקדושה לפת מאן לימא לן שהיו השליחים הולכים, אלא כך מקובלים וכו'. וצדרכ"י הביא מירושלמי פ"ב דרי"ה דמוכח דלפת עושין יום אחד, ועיין שם שכתב שער יפו סמוכה לירושלים מכלך יום ומחלף או פחות מעט, וקרוכב מאד לינה, ולוד עדיין יש להסתפק לפי מה שכתב הרמב"ם דלא בקירוב תליא מילתא שיש מקום קרוב שלא היו השלוחים באים לשם מחמת שלא היו שם ישראל, או שהיה שעת חירום וכו' ושוב כתב שבעידו לן שנהגו שם ציפו לפני ינחקי וצ"ד לעשות רק יום אחד, וכן ברמלה עשה מהרי"י הכהן מעשה בעלרת רק יום אחד לצד עיי"ש. וכן בש"ת שמכר"ם רוצי הורח כן למעשה שנחשכו שם ציפו צחג הסוכות ועשו יום אחד, והסכים לזה החסיד מ"י יו"ט אלגזי ג"י עיי"ש. ובמח"צ כתב עיר יפו אם איש ישראל דכבר החייש צ"ש וציתו שם נראה ליעשה יום אחד וכו' עיי"ש. ועיין בתשובות מהרי"ט לכלן סימן ל"ד עיר עגלון שמעבר לרדן אינה לא"י לענין לעשות שם יום אחד לא"י ונריך לעשות שני ימים בחו"ל, ועיין במור וקליעה סימן ש"ו בקונטרס גדר ישוב לא"י הביא מתשובות רד"ז שעה דינה לא"י, ותשובות מהרי"ט שדינה בחו"ל, והוא ז"ל האריך לדחות ראיות מהרי"ט ונתחזק במעוז לומר שהוא לא"י, עיי"ש, ומכל מקום אפשר שעושים צ' ימים כמש"ל בשם הרמב"ם שאפשר שהשלוחים לא הגיעו לשם. עיין ח"ל קס"ז שכתב דבני חו"ל העולים לא"י דרך עראי לריכים הם להתנהג כאחד מצני לא"י החושבים, דלא שייך בזה חומרי המקום שינא משם, לא מיבעיא בתפלות וברכות וס"ת שאינם חומרים צענם, אלא אפילו במלאכה מותרים, כיון שאילו באו ממקום החומרה למקום הקולא קצבו דירתם צו, היו אסורים לנהוג חומרתם, כמו שצני לא"י אסור להם להוסיף יום אחד על הכחוצ בתורה, אף הבאים מחו"ל כל זמן שהיו צא"י אסורים עיי"ש, וצו בשאלת יעצ"ך קס"ח הביא דבריו וגמגם בהם דגם צא"י גופא אין איסור אם היו רוצים לעשות צ' ימים, משום דלמא אחי לאקלקולי, ואם כן אף צעולים דרך עראי חייבים להחמיר כמנהג מקומם, כדפשיטא לכו לחכמי לא"י גופייהו כמש"כ בהלק"ט סימן ד' וכו' עיי"ש. וכן צדרכ"י כתב שהמנהג פשוט להיפך ממש מהכ"ל, אלא עושים כמקומם, ועיין עוד בשאלת יעצ"ך שקרא ערעור על מנהג רבנן קשישאי, וצדרכ"י כתב שהפריח על המידה ואין לחז ממנהג שנהגו ככתוב צדרכ"י האחרונים עיי"ש עוד.

ועיין תשו' מנ"י ח"ב סי' קמ"ט האריך באריכות והוכן דבריו דוקא לבני חו"ל חייב ידיו אצל לא לבן א"י אינו חייב ידיו ע"ש.

והנה מה שכתב המג"א בסיומן תל"ו בשם רד"ז דעוקר דירתו עם אשתו אף על פי שדעתו לחזור דינו כאין דעתו לחזור, ופ"ח תס"ח חולק עליו, עיי"ש. והנה גוף הלכה זו כבר דשו בה רבים, ועל כל פנים מבואר מרוב פוסקים ראשונים ואחרונים שנהגו כמו צ"ח, ורק מפני הרהורים יעשה הסנה צו"ט שני של גלויות, אך לא יצרך צרכה בסדר, וכן צתפלה של יום טוב שני של גלויות, רק יאמר הכל צנועה שלא יצינו העם של חו"ל, ולא ידעו מה זה רק נגד העם, שלא ייעשו תורה לשתי תורות כמ"ש בפוסקים, ומה שאשתו עמו לא מפני זה יעשה צפרהסיה כמנהג א"י, רק צנועה, שלא יעשה כשתי תורות, כמשי"ב לעיל בעניי צס"ד, ולריכין לנהוג כמשי"ב מג"א תצ"ו ס"ק ז': בני א"י שבאו לחו"ל ועשו מלאכה אין מנדין אותן משמע לכתחלה אסור להם לעשות שום מלאכה) ומתפללין י"ח במקומן ולובשין מלבושי יו"ט, (אמנם חנשי מעשה בלאו הכי לובשין בגדי יו"ט גם צחוק"מ כיודע ודי לחכימא ברמיחא) וכו' ומצטל בלא עירוב תבשילין, והעוקר דירתו עם אשתו מא"י לחו"ל אף על פי שדעתו לחזור דינו כמי שאין דעתו לחזור (רד"ז), וכל שאין דעתו לחזור אפילו שאשתו נשארת שם (ר"ל צ"ח) הוי כאין דעתו לחזור, עיי"ש עוד. ומשמע דר"ל שיש לו דין חו"ל. ובאמת ל"ע דמשמע מפוסקים דלריך להחמיר חומרי שנים, של חו"ל וגם של א"י, כי לריכין להחמיר חומרי א"י וחומרי חו"ל. ועיין חשבויות מהר"ם שיק אור"ח סימן רמ"ט שהאריך שם בזה, וכתב: אותן צחורים שלומדין בישיבה מיקרי דעתן לחזור לביתם כמשי"ב הרא"ש, ואין דעתו לחזור היינו שדעתו להשתקע שם במקום שהלך לשם, וכן משמע בתוס' חולין ח"י ב' ד"ה בני מילי, ובש"ע יו"ד (רי"ד סעיף ב') הבאים מחוץ לעיר לדור שם וכו' אם אין דעתו לחזור וכו' ועיין רי"ז סל"צ צרמ"א אפילו הכי תלוי בדעתו לחזור וכו' דכאן תליא במקום שדעתו לקבוע שם, וכן כתב ש"ך יו"ד סוף סימן רי"ד ומג"א תס"ח וכו' ועיי"ש עוד, ובש"ך יו"ד קי"ט סק"כ עיי"ש עוד באריכות ואין כאן מקום לקבל ארוך. **ועיין** צחי' אדם הלכות יו"ט (כלל ק"ג סעיף א'): בני ארץ ישראל אין עושים פסח שזעזעו סוכות אלא יום אחד יו"ט חוץ מראש השנה וכו' אצל בכל הגולה וכו' עושין תמיד ב' יו"ט פסח שזעזעו סוכות וכו', ובני א"י שבאו לחו"ל אסורים לעשות מלאכה צו"ט ב' וכו' בני א"י שבאו לחו"ל וכו' צו"ט ב'

צוקר קודם שיכנס לביהכ"ס יניח תפילין ויקרא בזה קריאת שמע וכו' (זה מנהג אשכנז, אצל א"י תלמידי ריבעש"ט ז"ע מתפללין על פי נוסח האר"י הקדוש וחוב"מ פסח וסוכות אין לובשין תפילין וכו') ואחר כך יכנס לביהכ"ס ויתפלל עמהם תפלת ח"י בלחש, ומשום יותר אריכות מתפלת יו"ט יתחיל שמי"ע קודם שיתחילו הצבור וילבש בגדי יו"ט (אין תלמידי צעש"ט בלאו הכי לובשים בגדי יו"ט וכו') וצ"ל שני של פסח לא יצרך הצרכות שמצרכין על הסדר, לא קידוש ולא אשר גאלנו, ולא על הכלל ולא על מנהג ומרור, ויאמר הגדל כקורא בתורה, ועל כוס ראשון יצרך בורא פרי הגפן, ויכוין לפטור גם כוס שני, וכן יכוין צכום של צרכת המזון לפטור שאר הכוסות, ואם הוא צחור צפני ע"מ לא יסדר הסדר כלל, וכל זה שדעתו לחזור, וכן שאין דעתו לחזור (לעני"ד ר"ל שטעות סופר יש שם ולריך לומר "ומי שאין דעתו לחזור" וכו') אף על פי שאשתו נשארת שם הוי כאין דעתו לחזור, והעוקר דירתו עם אשתו מא"י לחו"ל אף על פי שדעתו לחזור דינו כאין דעתו לחזור במג"א שם עכ"ל. ואם כן כל שכן צידודן דידן שדעתו לחזור עם אשתו ודאי אין דינו כתושב רק באורח, ויתנהג כמנהג א"י, רק משום מראית עין יתנהג בכל צנועה, וכמו שכתב צהגרות רע"א סימן תל"ו סעיף ג' וז"ל: ומתפללין תפלת חול ואין יכול להוילאן לבני חו"ל דמיקרי אינו מחוייב בדבר, עיין סימן תר"ל סעיף י', עיי"ש עוד בשע"ת סימן תל"ו סעיף ג' ופרמ"ג עוד שם ובהג' רע"א שם עוד עיי"ש ועיין עוד פרי חדש אור"ח סימן תל"ו עד סימן תל"ג, עיי"ש באריכות גדול צירר כל השיטות, ראשונים ואחרונים, וירד לעומקה של הלכה זו עיי"ש.

ואכתוב על הסדר של מרן רבינו צפר"ח צס"ד וז"ל הפר"ח סימן תל"ו עמוד ג' ד"ה אמר המתצר וכו' וכבר כתבתי וציאתי סימן תס"ח ס"ד עיי"ש באריכות והנה זה לשון פר"ח תל"ו: הראשון במנהג שנהגו משום סייג ופרישות אי יש לו התרה או לא, ודבר זה הויא פלוגתא דרבותא, שהרמב"ן כתב פרק מקום שנהגו צספר הזכות במקום שנהגו בתורה מנהג שיודעים היו ראשונים שאין צו איסור, אלא לעשות סייג למנוח הוא שהחמירו על ע"מם בזה אין מחירין להם, אף על פי שהם צאים לחזור בהם כענין צ"י צ"ש, וכן אמרו צירושלמי וגשאל אין מחירין לו, שכן הנשבע לקיים את המנוח וגשאל אין מחירין לו, וכן הרב אברהם ז"ל אומר ע"כ, הרי שדעת הרמב"ן והראצ"ד שאין למנהג זה התרה, וזה דעת הר"ן לדרך שני שפירש צירושלמי דגשאל דקאמר צירושלמי גשאל לחכם כעין היתר נדרים מכלל דסיפא צירושלמי דקתני

אין מחירין לו, היינו אפילו על ידי שאלת חכם, וכן הטור בסוף סימן תרכ"ד הביא בשם י"א שמי שעשה פעם אחת שני ימים יום הכפורים שוב אינו יכול לחזור בו לעולם, דכיון שקבלו עליו, הרי הוא באיסור כרת, וכתב הב"י שכן כתב סמ"ק בשם הר"ם שכן דעת הרשב"א בתשובותיו סימן ל"ח, וכן כתב עוד בתשובה אחרת, הביאה הב"י ציו"ד סימן רי"ד וזה לשונו: כל מי שנוהג איסור בדבר המותר בנדר אפשר שהוא חמור מן הנדר והשנועה שהנדרים והשנועות נשאלין עליהן ומתירים להם, ואילו מי שנוהג איסור בדברים המותרים כדי לעשות גדר בפני האיסור קבלו על עצמו כאיסורין שאסרן תורה שאין להם היתר לעולם, וכן דעת מהר"ק בשורש קי"ד והריב"ש סימן מ"ד, אבל הרא"ש פליג אכולהו וסבירא ליה דיש לו התרה, וצירושלמי פרק מקום שנהגו הכי איתא כל דבר שאין ידוע בו שהוא מותר והוא טועה ונוהג בו איסור נשאל ומחירין לו, כל דבר שידוע בו שהוא מותר ונוהג בו איסור נשאל ואין מחירין וכו' ומהר"ם אלשקאר בתשו' ס"ס מ"ב שכן כתב הרמב"ם בתשובה ושכ"כ ה"ר אסמנאל שכל דבר שעשו באיסור והוא מותר מעיקרו שאסור לו לאדם להניחם בטעותם לפי שנמלא מוספין על התורה ופירושיה, ומנזה לכופין ולהוליא מלצן, שאין זה הדבר אסור מעיקרו עכ"ל. וכן כתב הרמב"ם צפ"ח מהל' איסורי ביאה יעיי"ש ודומה למי שקיבל עליו שבת בטעות כסבור דחשכה ואחר כך נתפזרו העצים דלא הוי כלום, וכדאמרין בפרק חפלה השחר אביי שרא ליה לרב דימי בר ליואי לכבדויו סלי עיי"ש, וכן מוכח בפרק בתרא דעירובין במתני' דנגר שיש צראשו גלוסערא אבל אם הוא דבר שידוע בו שהוא מותר ונהג בו איסור מחמת סייג אין מחירין לו ממילא משום דהוי כמו נדר אבל על ידי חרטה יתיר כן פירש הרא"ש בפרק מקום שנהגו והמחבר ציו"ד סימן רי"ד סתם החם כסצרא זו, אלא שהזכיר אחר כך סצרת החולקים וכו' וכן סתם באו"ח צס"ס תרכ"ד ואילו ציו"ד צסימן רכ"ח סימן כ"ח כתב אם היתה בהסכמת גדר לרבים או סייג לתורה ולדבר מנזה אינם יכולים להתיר ע"כ, וגמשיך אחר תשובת הריב"ש, וזה תימא שסתם בכלן כדעת ה"ש מי שאומר, והאחרונים לא העירו צה, וי"ע, ואיך שיהיה עיקר חללי כסצרת הרא"ש שהרי הביא דדברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור מוכח בפרק בתרא דנדרים דעל ידי התרה רשאי להתיר וכו'. וזה לשון הג' מהרש"ם צס' אוה"ח סוס"י תל"ז במג"א צסס רדצ"ז דהעוקר דירתו עם אשתו אף על פי שדעתו לחזור דינו כאין דעתו לחזור, ועיין פרי"ח

חס"ח שחולק על זה עיי"ש סימן קי"ז וכו', ושע"ת סוס"י תרל"ג בענין קריאת התורה ציו"ע שני לבני ח"י שצח"ל ודעתם לחזור, ובצ"י סי' תקס"ו סוסק"צ ועיין שצ"י ח"א סימן מ' גם דעתו לחזור מכל מקום עולה שצח"ל למנין הקרואים ציו"ע שני, ובשער אפרים שער ח' עיי"ש וכן כתבתי בעניי צסייעחא דשמיא הסכמת הפוסקים בני ח"י שצח"ל על זמן רב ודעתם לחזור אפילו באשתו עמו מכל מקום דינו כדור צא"י ואין נוהג כלל יו"ע צ' של חו"ל רק כמו צציתו צא"י רק צפרהסיה לא ישנה ממנהג חו"ל כלל, וצננע יעשה מנהג ח"י דרוצ הפוסקים שהצאתי לעיל סצירא לכו דלא כרדצ"ז, אלא אפילו דעתו לדור זמן רב בחו"ל רק אחר זמן רב לחזור לא"י אז גם כן נוהג כאיש מארץ ישראל לגמרי, וכן קיימא לן להלכה ולמעשה. ויש עוד להאריך, אך לא עת האסף פה כעת ועוד חזון למועד. וכן מצאנו במג"א סימן חס"ח ס"ק י"ב וז"ל שם צד"ה ומה שכתב להתיר לצחורים וכו' משמע דסצירא ליה דצחורים מיקרי דעתם לחזור, אף על פי שדעתם ללמוד שם צ' וג' שנים, עיי"ש ומשמע אפילו ציותר, אם כן גם צנידון דידן אפילו דעתו להיות כאן אפילו ג' וד' שנים רק אם דעתו אחר כך לחזור לדור לא"י יתנהג כאיש ח"י, רק לא יעשה מלאכה צפרהסיה כמ"ש במג"א ופוסקים עיי"ש עוד.

ועיין פרי"ח סימן חס"ח צאריכות גדול לצרר כל הלכות הנוגעות צזה, והביא ג"כ צסס ספר משפט דק ח"ב סימן מ"ע כל שאין דעתו לחזור, אף על פי שאשתו נשארת צמדימה, אין נותנין לו חומרי מקום שינא משם, ומשמע דלא תלוי כלל באשחו.

והנה עוד דבר אחד יש לצרר היות ששמעתי כי מרן הרב הגב"ל דעתו ליסע קודם לא"י, ואחר כך דעתו לקצוץ דירתו כאן צאמריקה צרוקלין, ורק לילך בכל שנה על קצר אצות, שאציו נקצר צא"י, ואם כן יש לעיין עכשיו איך הדין צמשך השנים ציו"ע שני של גליות. והנה לעי"ד לפי מה שכתבתי לעיל יש לומר דדינו כמו שהוא יושב ודר כאן צצרוקלין, והוא נקרא תושב כאן, ורק צא"י כמו גר ואורח, ועיקר דירתו כאן, יש לומר דכיון שהוא דר תמיד כסדר צכאן, צצרוקלין, ונקרא תושב, ודינו כאנשי חו"ל בכל הענינים, הוא כאן תושב, וצא"י רק אורח, ודינו כאיש מחו"ל לא כאיש מא"י, וכל זה אם הוא באשר שמעתי שרואה להשאיר כאן לדור דירה לעולם, אז דינו כיושבי חו"ל, אבל אם דעתו לחזור לדור לא"י ושם דירתו, ורק צא לכאן לחו"ל רק על ימים מועטים כמו אורח נטה ללון, על כן דינו צכאן צצח"ל כאורח, ועיין צחק יעקב

זה נוח לו וגם נוח לאביו הקדוש זללה"ה ז"ע ועכ"ל, על כן יש לו דין חיי לכל העוונות.

והנה יען כי מרן הכ"ק רחמי"ה שליט"א משתוקק מאד שיוכל לעשות הסדר צליל יו"ט צ' של גלויות, והגם כי הפר"ח סימן תס"ח וסימן תל"ו האריך לזכר דלא כרד"ז ה"ל, ושיעורו שאסור לו לסדר הסדר צו"ט שני של גלויות, יען שהוא דר צא"י ולא צא לכאן לדור בחוץ לארץ רק באורח נטע ללון לא להשתקע, ומרן משתוקק מאד מאד לסדר הסדר גם צליל שני של פסח, על כן נלע"ד בעזכר"ה יען כי נפשו עגמה לטעום טעם מחוק של הסדר של יו"ט שני של גלויות (ושמעתי שצ"ל "צני ישכר" היה משתוקק מאד מאד לקבוע דירתו צא"י רק שלא היה יכול לעצוב השמחה וההרגשה של יו"ט שני של גלויות, כי זה אי אפשר לו לקיים צא"י, ועל כן לא נסע להתיישב צא"י). ושאל אותי איך להתנהג, והנה מעיקר הדין כבר כתבתי על פי הלכה קיימא לן כפר"ח וסייעתו שאין נכון לסדר יו"ט שני מחמת שדעתו לחזור לדור למקומו צא"י, אם כן דינו כשל צא"י, ואין לו היתר לסדר הסדר ליל צ' של פסח וכו', מכל מקום יען וציען כי נפשו אותה לטעום טעם מחיקות של הסדר ליל צ' כאן בחו"ל, נלע"ד שיש ללדד ויש לו מקום להחיר. וצאמת כבר

כתבתי שיעת הרד"ז מוצא כפר"ח תס"ח דף ח"י ע"ב ועמוד ג' ולהלן באריכות גדול עיי"ש, שהוציא בשם רד"ז ח"ס עקר דירתו ואשתו (וצניו כתב שם, חבל בנידון דידן כבר אין לו צנים שלא יישאו, חלא כל צניו כבר נשאו נשים וצ"ב וכו' ודל"ב) אף על פי שדעתו לחזור ולהתיישב צא"י לא נקרא דעתו לחזור וכו' עיי"ש, כן כתב רד"ז, ופר"ח חולק עליו עיי"ש באריכות ח"א כאן מקום לקבל ארוך, ועל כל פנים יש ללדד כרד"ז צ"ב כל צו, ולשיעורם לריק להתנהג לעשות הסדר ליל יו"ט שני של גלויות כאן בחו"ל כמש"כ פר"ח צ"ב רד"ז, וזה לשונו: ואם עקר דירתו ואשתו (וצניו, ח"ס יש לו, ואם אין צנים סגי באשתו ודו"ק), אף על פי שדעתו לחזור ולהתיישב צא"י לא נקרא דעתו לחזור כיון שנתיישב במזרים (וכאן נתיישב בעיר ברוקלין באמריקה, ואין חילוק כלל, ודו"ק) וכל ארץ חוץ מא"י נקרא חוץ לארץ ודו"ק. ועל כן הגם כפר"ח סתר דברי הרד"ז מכל מקום כדאי בכל צו והרד"ז לסמוך עליהם בענין שיכול לעשות הסדר ליל שני בפסח, כיון דיש לו השתוקקות גדולה ומרגיש טעם גדול נעימות וידידות מתיקות בסדר של יום טוב שני של גלויות, יש לו על מני לסמוך, על רד"ז וכל צו ה"ל, כדאי הם לסמוך עליהם אפילו שלא בשעת הדחק, כמו שכתבתי בנידון דידן שנפשו אותה ויעש

ה' פסח תס"ח באריכות עיי"ש עוד, ועיין באריכות בשע"ת סוף סימן תל"ו ס"ק ה' מה שכתב צ"ב. **ועל** כל פנים מבואר בשו"ע במחבר סימן תל"ו סעיף ג': בני חיי שבאו לחו"ל אסורים לעשות מלאכה צו"ט שני וכו' אפילו דעתו לחזור, וצמג"א שם ס"ק ז' וז"ל: והעוקר דירתו עם אשתו מא"י לחו"ל אף על פי שדעתו לחזור דינו כמי שאין דעתו לחזור (רד"ז), משמע שדינו כאיש חו"ל, חבל כבר כתבתי בעניי לעיל דתלוי בדעתו לחזור, אם דעתו לחזור יש לו דין חיי ואם אין דעתו לחזור דינו כמו איש חו"ל, כמו שפסק כפר"ח באריכות, עיי"ש כפר"ח תס"ח דף ח"י עמוד צ' ד"ה וראיתי לרד"ז סימן ע"ג צ"ב כל צו וכו' ואם עקר דירתו ואשתו וצניו (לריק עיון צ"ב אין לו צנים או שכבר נשאו נשים ואינם עוד צרעות אצותיו, מה דינו, ויש ללדד לכל צד ודו"ק) אף על פי שדעתו לחזור ולהתיישב צא"י לא נקרא דעתו לחזור כיון שנתיישב במזרים (לאו דוקא חלא בכל עיר, וק"ו שאין נכון לדור לכתחלה בארץ מזרים ודו"ק) וכו' חלא ודאי לא סבירא ליה לחלק בין דעתו לחזור מיד לדעתו לחזור לאחר זמן וכו' וכן משמעות כל הפוסקים שאין לחלק בין דעתו לחזור מיד לדעתו לחזור לאחר זמן והכי נקטינן עיי"ש עוד.

והנה מסתבר בנידון דידן דעת מרן לחזור לקבוע דירתו שם צא"י מכמה טעמים, וכאן בחו"ל רק באורח נטע ללון. על כן נלע"ד יש לו דין אורח כאן בחו"ל ודינו כאנשי ח"י, ורק שלא לעשות מלאכה כפרהסיא צו"ט שני של גלויות רק בצנעה מותר, ויש לו דין חושב ח"י ודו"ק. וכבר כתבתי בעניי לעיל בס"ד שאין חילוק בין אם דר כאן אחרי חדשים או אפילו אחרי שנים כמבואר צמג"א תס"ח ס"ק י"ב, משמע דסבירא ליה דבחורים מיקרי דעתם לחזור, אף על פי שדעתם ללמוד צ' וג' שנים עיי"ש. ובעניי כתבתי לאו דווקא צ' שנים אפילו פטירה שנים, מכל מקום אם ידעו שמכל מקום דעתו לחזור ולקבוע דירתו צא"י שדר שם זמן רב, וצ"ב שם ציב"מ גדול וישיבה גדולה ודאי דעתו לחזור לשם, על כן כאן לא צא רק באורח נטע ללון ויש לו דיני חיי צו"ט שני של גלויות. רק בצנעה מפני הרוואים כמו שמבואר בפוסקים ושו"ע תל"ז ה"ל, מכל מקום אם אמר שדעתו להשאר כאן בחו"ל לדור כאן בקביעות אז ודאי יש לו דין חו"ל, חבל מסתמא, כפרע ח"ס אמר בפירוש שדעתו לחזור לח"י, ודאי דינו כאיש ח"י וכאן רק באורח נטע ללון, ודו"ק, ועיין ח"ס אברהם חס"ח סק"ז עיי"ש. כפרע שגם אביו הקדוש זללה"ה ז"ע נקבר צא"י שם, וניחא ליה לדור במקום קדוש, שיוכל לילך בכל זמן האריך לילך על קברו,

הסדר גם ליל ז' של יו"ט של גלויות, ורחמנא לבא צעי, ושפיר דמי ואריך כוללעני"ד צעניי צס"ד.

(וזכרתי ימים מקדם, ספח לי אנשי מעשה גדולי תורה על זקוני הגב"ל ר' יוסף זלמן שהיה ראש צי"ד צעיר מונקטש, ויש לו תשובה ברחס סופר אורח סימן א', והיה חלמיד הח"ס, והיה לו אגרת יחוס עד דוכמנ"ה, והוא היה אומר באם נתרמי לו שאלה פרצ שנת אמר לאורך שנת אפילו כל הפוסקים גם השו"ע ואוסרים, ורק אם מלא פוסק אחד להתיר, אמר, בשעת הדחק לעני גם הוא עלמו מלך עם זה הפוסק להתיר, ובשעת הדחק אמר גם אני פוסק וכו', כמו כן אני אומר יען כי השתקקות של מרן הג"ל לעשות הסדר גם ליל שני של פסח יו"ט שני של גלויות, על כן גם אני צעניי מלטרף עם רבותיו הגאונים הקדושים הכל צו והרדצ"ו שפסקו כן שיכול לעשות הסדר של יו"ט שני של גלויות, להתיר לו לעשות הסדר ליל ז' יו"ט שני של גלויות, אף על פי שרוב הפוסקים פוסקים שיש לו דין א"י, מכל מקום מותר לו לעשות הסדר, ועיין צשו"ע הרב התניא סימן תס"ח סעיף י"ב ולהלן עד סעיף י"ט שם צעניינים אלו הג"ל עיי"ש עוד).

עוד נלעני"ד דיש מקום להקל לעשות הסדר צו"ע שני של גלויות, הגם דקיימא לן ספק ברכות להקל, מכל מקום הלא מלינו צכמה מקומות ספק ברכות להקל, ר"ל שיכול לברך מספק, צכמה מקומות: אחת, צמסכת ברכות פ"ק י"ב א' מקום שאמרו להאריך פשיטא, היכא דקא נקט כסא דחמרא וכו' עיי"ש, וצחוס' שם ד"ה לא לאחויי וכו' ופירש רב אלפס השתא דלא אפשרעא צעיין אזלינן לקולא, אפילו פתח צחמרא וסיים יאל, ור"י היה אומר לחומרא, ולריך לברך פעם אחרת וכו' עיי"ש עוד, וזה לשון הגליון הש"ס מרע"ק איגר ולא שייך הכא לומר ספק ברכות להקל. ומג"א סימן ר"ט סק"ג הקשה כן, דכבר כתב מהרש"א פסחים ק"ב א' צפירוש רש"ס ד"ה להודיעך כחו, דלא שייך כן אלא בצרכת המלות והצרכות אין מעכבות, אבל בצרכת הנהנין אסור לאכול בליל ברכה, ולא הוי כאן חשש ברכה לצטלה, דאם לא יברך יהא אסור לו לשחות. אחר זה ראיתי באצן העור סימן רי"ד שכתב כן מסבירא דנפשיה, ולא הביא דברי המהרש"א. ועיין לקמן מ"ט ז' צחוס' ד"ה ר"מ, ועיי"ש בגליון הש"ס מרע"א שהקשה שם על הצחוס' הג"ל מ"ט ז' שכתבו הצחוס' אומר ר"י דיש להחמיר ולברך עליו אפילו צפחות ממלוא לוגמיו וכו' עיי"ש עוד. והקשה רע"א איך שייך להחמיר לברך, הא בצרכה ספיקא להקל ולי"ע.

והנה נלעני"ד לפי מה שכתב הפרי"ח סימן תס"ח דף ח"י ע"ב ד"ה וראיתי להרדצ"ו סימן ע"ג צס"ס כל צו וכו' ועוד אפיקרא דדינא פירכא, דממה נפשך צשדעחו לחזור לאחר זמן יש לנו לומר חדא מתרחי, או שנכלל בכלל צני העיר שכלך לשם כיון שדעתו להתעכב שם זמן מה וכו' או שנכלל וכו' בכלל העיר שכלך לשם, כיון שדעתו להתעכב שם זמן מה וכו' עיי"ש, וידוע דקיימא לן צמקום שרצונו של אדם לדור שם צמחשצחו עושה רושם גדול, וצנידון דידן רצונו לקצוץ לו מקום קצוץ, וכיון שקצוץ לו מקום קצוץ לדור שם צחוי"ל עד אחר הפסח עד ר"ח אייר, על כן כבר קצוץ לו מקום שהוא דר שם ז' חדשים, ורצונו לקצוץ לו מקום עד אחר חג המלות, כדי שיוכל לעשות הסדר גם צשני ימים של גלויות, ומחשצחו של אדם שם קצוץ מקומו, אם כן שפיר יכול לסדר סדר גם ליל ז' של יו"ט שני של גלויות, ומחשצחו הקדושה קצוץ לו מקום סדר, גם לא תהיה תורה שלימה שלנו כשיחא צעילה שלהם, אם על ממון מותר לומר שנעשה קצוץ לדור שם וכו' כל שכן על סדר ז' של יו"ט שני של גלויות, שפועם טעם מתוק, נעשה כחושב ולא כזר, כמש"כ מבמה טעמים עיי"ש עוד.

ובעיקר הדין הג"ל צענין אם יכול לעשות הסדר צו"ע שני של גלויות לעני"ד שפיר דמי ואריך, יען כי קרוב לחרצב חדשים שכבר דר כאן צחוי"ל, ויש לו שם צנים וצני צנים שדרים שם זמן רב, ערך שש שנים, וגם הוא עלמו דר שם זמן רב, וגם עכשיו שקצוץ דירתו בא"י, ולא בא לבאן רק על ערך ד' חדשים, ורצונו של אדם עושה לו קצוץ, וניחא ליה לקצוץ דירתו על משך ד' חדשים, וצחוך זמן זה נשאר גם על חג המלות, והוא עושה הסדר ביחד עם צו החציצ לו, על כן שפיר דמי צעניי שיש לו דין חוי"ל, ויכול לעשות הסדר ליל שני צו"ע של גלויות, גם שלא יעשו שתי חורות, על כן שפיר יש להתיר גם למרן שליט"א לעשות יו"ט שני של גלויות ביחד עם צו וצ"ב, וגם הפרי"ח צעלמו כתב כהאי גוונא שאין חילוק צין אם קצוץ מקומו על זמן מועט או לזמן מרובה, צפרט כמו כאן שזה נקרא זמן מרובה, ערך ד' חדשים, צפרט שזה העיקר רצונו של אדם עושה לו קצוץ, צפרט שלא יעשו כשתי חורות צצית אחד וצמקום אחד, על כן שפיר דמי גם למרן לעשות הסדר צו"ע שני של גלויות, ויאמר צפה מלא: אני קוצוץ לי מקום לדור כאן צחוי"ל עד אחר יו"ט, וזה משך זמן ערך ד' חדשים שפיר נקרא קצוץ, צפרט עם צו וצני ציתו ונכדיו יחד כולם נקרא שפיר קצוץ, ושפיר דמי לעשות הסדר ביחד עם צו חציצות ודו"ה.

וְלֹא קָשָׁיָה קוּשִׁיית הַפְּרִיחַ חֲסִיחַ כִּי יֵעָן שֶׁעָשָׂה
זֶה קִצּוֹעַ שֶׁקָּבַע דִּירָתוֹ עַד אַחֵר פֶּסַח, וְזֶה קִרְיָז
לִדְיָ חֲדָשִׁים שֶׁדֵּר כֵּאֵן בְּחוּלִי, שֶׁפִּיר נִקְרָא קָבַע וְלֹא
אֹרֶחַ, וַיֵּשׁ לוֹ דִּין חוּלִי לְכָל יוֹדִיק.

וְלֹא דִמְסַחֲפִינָה הֵייתִי אֹמֵר מִה שֶׁכֵּתֵב פְּרִיחַ
חֲסִיחַ הַגִּיל סוֹף דִּיחַ וְרֵאִיתִי לְהַרְדֵּי עֵינַי שֶׁעוֹד
בְּאֵרִיכוֹת זֶה לְשׁוֹנוֹ: מֵיכֹּה מוֹדִיעַנָּה וְדָלִי צִמִּי שְׁעוֹקֵר
דִּירָתוֹ וְאֲשֶׁתּוֹ וּבְנָיו לִילֵךְ לֵאחִי מִקּוֹם לִישָׁא וְלִיתָן
וּלְהַרְוִיתָ, אֵף שֶׁדַּעְתּוֹ לְחַזֵּר וְכוּ' לְמִקּוֹמוֹ הַרְאָשׁוֹן לֹא
מִיקָרִי דַּעְתּוֹ לְחַזֵּר וְכוּ' דִּסְתַּמָּא דְּמִילְתָּא כִּיּוֹן דַּעֲקִירֵנְהוּ
לְאַנְשֵׁי בֵּיתוֹ וְכוּ' כֹּל שְׂמֹאלָא פִּרְנַסְתּוֹ וְכוּ' אִינוּ זֶה מַשֵּׁם
וְכוּ' עֵינַי שֶׁעוֹד. וְהִנֵּה בְּנִידוֹן דִּידוֹן מִרְן רַבִּינוֹ שְׁלִיעִיחַ
אִינוּ סוֹחֵר רַק עוֹבֵד ה' עַל כֵּן שֶׁפִּיר דְּמִי לֹמֵר כִּיּוֹן
דְּאִחְדָּמֵן מִילְתָּא לְהַתְּעַבֵּב כֵּאֵן בְּחוּלִי מִשָּׁךְ זְמַן וּבִתְּחוּכֵם
פֶּסַח וְחֻכֵּימָא, וְדָלִי כּוֹנְנָתוֹ עֵיקֵר כְּדִי שִׁוְכַל לְקִיּוּם
מַלְּוִת יוֹיֵט שְׁנֵי שֶׁל גְּלוּיָת, כִּי אִישׁ חֶכֶם כְּמוֹכֵן מַרְגִּישׁ
טַעַם גּוֹדֵל נַעֲיֻמוֹת יִידוּת מִחִיקוֹת מַדְבָּשׁ קְדוּשָׁה
יִתִּירָה, וְטַעַם מִחֻק מַדְבָּשׁ צִמְלֻה, צִפְרֵט צִמְלֻה כִּזֹּ
שֶׁל הַסֹּדֵר יוֹיֵט שְׁנֵי שֶׁל גְּלוּיָת, כְּנֻדַּע שֶׁבַעֵל הַמַּחֲזֵר
בְּנֵי יֵשׁעֵכֶּר רֹאֵה פֶּסַח אַחַת לְקִצּוֹעַ דִּירָתוֹ צִאִי, וְרַק
אֹמֵר שֶׁהוּא זֹכֵר טַעַם נַעֲיֻמוֹת יִידוּת מִחִיקוֹת שֶׁל
הַמַּלְּוִת בְּקִיּוּם יוֹיֵט שְׁנֵי שֶׁל גְּלוּיָת זֶה מַעֲכָבוֹ מַלְּעוּלוֹת.

עַל כֵּן פִּינִים שֶׁפִּיר דְּמִי צִמְלֻי לְהַתִּיר לוֹ לְמַרְן
שְׁלִיעִיחַ שִׁיעֵשָׁה הַסֹּדֵר צִיּוֹיֵט שְׁנֵי שֶׁל גְּלוּיָת וְלִסְמוֹךְ
עַל הַפּוֹסְקִים הַכֹּל צוֹ וְרַדְצִיז הַגִּיל שְׂמֹחֵר
לֹא לַעֲשׂוֹת הַסֹּדֵר צִיּוּם עוֹז שְׁנֵי שֶׁל גְּלוּיָת
צִיחַד עִם צִנוֹ וְלֹא יִרְאֶה כְּשִׁתִּי חוֹרוֹת, וּבִתְּחִיל צִלִּיחַ
הַכֹּל צוֹ וְרַדְצִיז פּוֹסְקִים כֵּן דְּדִינוֹ כְּמוֹ שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ
לְחַזֵּר, וְרַק צִפְרִיחַ חוֹלֵק, עַל כֵּן בְּנִידוֹן דִּידוֹן יֵשׁ הַרְבֵּה
סִנְיָפִים לְהַתִּיר לְמַרְן לַעֲשׂוֹת הַסֹּדֵר צִיּוֹיֵט שְׁנֵי שֶׁל
גְּלוּיָת כְּמוֹ שֶׁאֵין חוּלִי מַכְמֵה טַעֲמִים שֶׁכֵּתֵב צִיּוֹיֵט
דְּשִׁמְיָא צִמְלֻי, וְשֶׁפִּיר דְּמִי וְאִרְיָךְ. וְצִפְרֵט שֶׁכֵּתֵב צִיּוֹיֵט
שֶׁכֵּתֵב מִקּוֹמוֹת כְּמֵה פּוֹסְקִים סִפֵּק צִרְכוֹת לְהַקֵּל.
לְבָרֵךְ, וְעוֹד הַרְבֵּה סִנְיָפִים. וְעֵינַי פִּסְחִים ק"צ א' ^צ
צִרְצִיִּים דִּיחַ לְהוֹדִיעַךְ כְּחֹ דְּרַבִּי יִהוּדָה וְכוּ' וְלִיכָּא
לְאַקְשׁוּיָא אֲדַרְבֵּה לִישְׁמַעִינָן דְּצִרִּים שֶׁאֵין לִרְיָכוֹן צִרְכָּה
לְאַחֲרִיכוֹן צִמְקוֹמֵן, לְהוֹדִיעַךְ כְּחֹן דְּרַבֵּן דְּמִקְלִין כֹּל כֵּן
שֶׁאֵפִילוֹ עֲלִיכוֹן אֵין לִרְיָכוֹן לְבָרֵךְ, וּמַשּׁוּם דְּכֹה הִיתָרָא
עֲדִיק אֵין לֹמֵר כֵּן דִּאֵין כְּחֹן כֹּה וְחִשְׁבֻּת אִם אֵין
מִלְּרִיכוֹן לְבָרֵךְ, דִּסְבָּרָא הִיא דְּכִיּוֹן שֶׁלֹּא הִיא הִיסָה
הַדַּעַת צִינְחִיִּים לְמֵה יִתְחַזֵּר וְיִצְרָךְ וְכוּ' הַלֵּכֵךְ הַכֹּה כֹּה
דְּאִיסוּרָא עֲדִיק, עֵינַי שֶׁ. וְזֶה לְשׁוֹן חֲכָמָה שְׁלֵמָה
הַמַּהֲרֵשִׁ"ל: וְאִנִּי אֹמֵר אֲדַרְבֵּה הַכֹּה הוּא כֹה דְּהִיתָרָא
שְׁמִיקָל לְבָרֵךְ עוֹד וְלֹא חִישְׁינָן לְבָרֵכָה לְבַעֲלָה לְהִיּוֹת
עוֹבֵר מַשּׁוּם לֹא תִשָּׂא. לְאַפּוֹקִי רַבֵּן דְּמַחֲמִירִי שֶׁלֹּא
לְבָרֵךְ כִּי הַצִּרְכוֹת אֵין מַעֲכָבוֹת וְדוּ"ק. וְזֶה לְשׁוֹן

מַהֲרֵשִׁ"ל (שֶׁס) כֵּתֵב מַהֲרֵשִׁ"ל וְאִנִּי אֹמֵר אֲדַרְבֵּה הַכֹּה
הוּא כֹה דְּהִיתָרָא וְכוּ' וְכֵתֵב מַהֲרֵשִׁ"ל: וְאִנִּי אֹמֵר
לֹא שִׁיךְ הַצִּרְכוֹת אֵין מַעֲכָבוֹת אִלָּא צִצְרֵת הַמַּלְּוִת,
אִלָּא צִצְרֵת הַנִּהְיָה כִּי הַכֹּה אֲסוּר לֹאכֹל צִלָּא צִרְכָּה,
דְּכִאֲלוֹ מַעֲלָ, וְלִכְבִּי כֹה קוֹלָא לֹא יִצְרָךְ כְּרַבֵּן וְדוּ"ק.
וְצִקְרִי רֵאשׁ כֵּתֵב: "עֵינַי צִרְכוֹת ס' גְּצִי קִנְה וְחֹר
וְקִנְה דְּאִמְרִינָן כֹּהֵל דְּהִיתָרָא עֲדִיק, מְבֹאֵר דְּלִחְיִיב לְבָרֵךְ
הוּא כֹהֵל דְּאִיסוּרָא, וְכִדְצִירִי רַבִּינוֹ. וְעֵינַי צִכ"מ פ"י
מַהֲלָכוֹת צִרְכוֹת הַלֵּכָה א"ל. וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שֶׁס: וְטַעֲמָא
דְּמִילְתָּא גִיל לִר' יוֹחָנָן לִישְׁנָנָה צִתָּרָא, וְאֵף עַל גִּב דְּשִׁנִּי,
שִׁינְיָא דְּחִיקָא הוּא דְּקָא שְׁנֵי כֹהֵל דְּהִיתָרָא עֲדִיק לִיחַ,
כְּלֹמֵר שֶׁאֵין לִרְיָכוֹן לְבָרֵךְ, לִישְׁנָנָה דְּהִיתָרָא לֹא שִׁיךְ
שֶׁפִּיר צִאֵין לִרְיָכוֹן לְבָרֵךְ, וְלִישְׁנָנָה קִמָּא לֹא אִיחֻתָּב
עֲדִיק טַפִּי, עֵינַי צִכ"מ מַשְׁמַע דְּכּוֹחָא דְּהִיתָרָא עֲדִיק
יֵשׁ לוֹ צ' פִּירוּשִׁים, פִּירוּשׁ אֶחָד: עֲדִיק שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ,
וּפִירוּשׁ צ': אֲדַרְבֵּה עֲדִיק לְבָרֵךְ, וְלֹא חִישְׁינָן לְבָרֵכָה
לְבַעֲלָה, זֶה שֶׁכֵּה וְחִלָּה לְהַקְצִיחַ יִתְבַּשׁ.

וְעַל כֵּן פִּינִים מַלְּאָח וְרֵאִינוּ כִּי יֵשׁ שֶׁכֵּה אִם
אִינוּ מְצָרֵךְ גַּם כֵּן, וְאִלּוּ וְאִלּוּ דְּצִירִי חֲלָקִים חִיִּים, וְדוּ"ק.
וְעֵינַי צִרְכוֹת ס' א' כֹה דְּהִיתָרָא עֲדִיק לִיחַ, וְעֵינַי
פִּירוּשִׁין ע"צ צ', צִיכָה צ' צ', קִידוּשִׁין ס' צ', גִּיעִין
מ"א צ', ע"ד צ', חוֹלִין י"ח א', מִדֵּה י"ט צ' עֵינַי שֶׁ
עוֹד.

עַל כֵּן פִּינִים כְּמֵה פַעֲמִים מַלְּאָח כּוֹחָא דְּהִיתָרָא
עֲדִיק שֶׁאֵין לִרְיָךְ לְבָרֵךְ, וְגַם פִּירוּשׁ אֶחָד שְׂמֹחֵר לְבָרֵךְ,
עֵינַי צִכ"מ הַגִּיל, אִם כֵּן גַּם בְּנִידוֹן דִּידוֹן אֲפִשֵׁר לֹמֵר
כּוֹחָא דְּהִיתָרָא עֲדִיק שִׁיכּוֹל לַעֲשׂוֹת הַסֹּדֵר צִלִּיל יוֹיֵט
שְׁנֵי שֶׁל גְּלוּיָת מַכֵּל הֵי טַעֲמָא דְּלַעֲלִי, וַיֵּשׁ עַל מֵה
לְסַמּוֹךְ, עַל הַכֹּל צוֹ וְרַדְצִיז, וְכֵן שֶׁאֵין פּוֹסְקִים שֶׁכֵּתֵב צִי
לַעֲלִי, מַכֵּל הֵי טַעֲמִי שֶׁפִּיר דְּמִי לְסַמּוֹךְ עֲלֵיהֶם, וְכֵאֵן
בְּנִידוֹן דִּידוֹן יֵשׁ הַרְבֵּה לְדִידוֹן לְדָד גַּם לְבָרֵךְ עַל הַסֹּדֵר
יוֹיֵט שְׁנֵי שֶׁל גְּלוּיָת מַכְמֵה טַעֲמִים שֶׁכֵּתֵב צִי
צִמְלֻי צִכ"ד, וְלֹא נִפְלְאָת וְלֹא רַחוּקָה הִיא לֹמֵר קֵל
וְחֹמֵר מֵה שֶׁכֵּתֵב הַפְּרִיחַ הַגִּיל חֲסִיחַ אִם נִסֵּעַ לְפִרְנָסָה
לֹא נִקְרָא דַּעְתּוֹ לְחַזֵּר קֵל וְחֹמֵר צִאֵם פִּירֵשׁ כּוֹנְנָתוֹ
כִּיּוֹן שֶׁהִיא לִרְיָךְ לְנִסּוּעַ לְחוּלִי וְזֶה הִיא מַחֲכּוּן כִּיּוֹן
דְּבִלָּאֵה הֵי לִרְיָךְ לְהִיּוֹת בְּחוּלִי עַל כֵּן נִסֵּעַ עִם אֲשֶׁתּוֹ
כְּדִי שִׁיכּוֹה יִכּוֹל לְנִסּוּעַ עַל כּוֹנֵה זֶה שִׁיכּוֹה שֶׁס זְמַן
רַב, וְסִגִּי צִג' ד' חֲדָשִׁים שֶׁאֵין יִהִיב דִּינוֹ כְּאַנְשֵׁי חוּלִי,
שִׁיכּוֹה יִכּוֹל לַעֲשׂוֹת הַסֹּדֵר גַּם צִלִּיל יוֹיֵט שְׁנֵי שֶׁל
גְּלוּיָת לַעֲשׂוֹת טַעַם נַעֲיֻמוֹת יִידוּת מִחִיקוֹת דְּצִירִי חֲזִיל
הַקְדוּשִׁים לַעֲשׂוֹת הַסֹּדֵר צִיּוֹיֵט שְׁנֵי שֶׁל גְּלוּיָת כֹּאִישׁ מִן
חוּלִי, וַיֵּשׁ לוֹ מִקּוֹם, כִּי צִלָּאֵה הֵי כֹהֵל צוֹ וְרַדְצִיז
פִּסְקוֹ כֵּן שִׁישׁ לוֹ דִּין חוּלִי, וְכֹל שֶׁכֵּן שֶׁדֵּר כֵּאֵן עֲרָךְ ג'
וְד' חֲדָשִׁים, וַיֵּשׁ לוֹ עַל מֵה לְסַמּוֹךְ, צִפְרֵט שִׁישׁ לוֹ אֲשֶׁתּוֹ
וּבְנָיו וְכִדְיוֹ כֵּאֵן וְדוּ"ק.